

สุภาษิตสอนใจ

เกียรติศักดิ์รักยิ่งคนเรานั้น	จะอ่านกันภายนอกหาออกไม่
ต้องมองซึ่งถึงสภาพแห่งภายใน	ใครครองตนฉันใดร้ายหรือดี
สุขภาพชนตัวอย่างในทางพุทธ	บริสุทธิ์กายใจเป็นศักดิ์ศรี
อายุใจตัวกลัวบาปกรรมทำแต่ดี	ไม่เลือกที่เลือกสถานกาลเวลา

(สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ)

ถ้าทำงาน – เพื่อเพียงงานเลี้ยงท่าน	มีช้านานงานจะเอื้อมและเสื่อมถอย
เมื่องานโรยผืนโอบย่ำด้ามยังพลอย	ท่านจะล่อยล่องลับไปกับงาน
ถ้าทำงาน – จงจิตคิดเลี้ยงหล่อ	ให้งานเติบโตแตกอกทุกกิ่งก้าน
ท่านต้องดีมีหลักวิชาการ	ความคิดอ่านเกิดงานที่ท่านประจำ
ถ้าจะนี้งานมีแต่ผลได้	เป็นกำไรอนาคตไม่ลดต่ำ
ยิ่งท่านมีสมบัติวัฒนธรรม	ยิ่งจะนำผลปฏิบัติวัฒนา

(สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ)

กาลเวลาย่อมพลาชีวิตสัตว์	สาระพัดล่วงรวดเร็วร้อน
คนเกียจคร้านผลาญย่อยเวลาพลัน	คนขยันยังประโยชน์ให้ควรกาล

(หม่อมหลวง ปอง มาลากุล)

ควรมั่นกตัญญู	ต่อมิตรหมู่สมาคม
ตั้งใจใฝ่อบรม	ทำกิจสมนาคุณ
ตามที่มีสามารถ	เพื่อให้ชาติเดินอดุลย์
เพื่อให้เป็นใบบุญ	ตอบแทนคุณแก่โลกมวล

(พระยาอุปกิตศิลปสาร)

ถ้าอยากดีจำเป็นต้องเว้นชั่ว	จิตเกรงกลัวบาปกรรมไม่ทำผิด
อยากจะสุขทุกข์ต้องเว้นอยู่เป็นนิจ	แม้ชีพพลิดก็เป็นสุขพ้นทุกข์เอย

(สันธนะ บุญปาลี)

ครวเมื่อเรายังมีชีวิต
ถ้าหากยังมีกระทำความดีได้
คิดสร้างตัวให้เป็นหลักอัครธาน
รักษาชาติศาสน์กษัตริย์รัฐเรา

อันคนเราต้องมีธรรมประจำจิต
ความละอายเป็นเครื่องหมายประดับตน

อันความรู้วิชาเรียนมามาก
ย่อมช่วยชูเกี้ยวหน้าพ้นอาภัพ
รู้วิชาสาระพัดไม่ขัดข้อง
คือรู้ตรองถ่องแท้กระแสดกล

เห็นความสุขส่วนใหญ่ไพบุลย์ยิ่ง
สละสุขพอประมาณนั้นเสียเลย
เพราะว่าสุขส่วนตัวชั่วเล็กน้อย
แต่ว่าสุขส่วนรวมร่วมด้วยกัน

ผู้เชื่อธรรมย่อมเชื่อกรรมดีชั่ว
ให้เป็นผู้มีเหตุผลปรีชา
แม้สุขทุกข์ก็ไม่เพลินจนเกินควร
ธรรมย่อมช่วยยั้งไว้ให้บาปเบา

ควรตรวจดูเราทำดีมีหรือไม่
อย่านอนใจเร่งกระทำกอบกรรมดี
สัตย์ชื่อต่อกิจการไม่หน่ายหนี
อันความดีจะมีอยู่คู่โลกเอย

(คงศักดิ์ คำศิริ)

ให้ยั้งคิดใจเย็นเป็นน้ำฝน
ทั่วทุกคนต้องเกรงบาปที่หยาดกาย

(ประเทศ กุลนิติ)

เมื่อยามยากวาสนาขาดอับ
ปราชญ์จึงนับว่าวิชามีค่าล้ำ
แต่ก็ต้องรู้ดีจึงมีผล
ต้องรู้ต้นรู้ปลายรู้ตายเป็น

(ดอกไม้แพรว)

ปราชญ์ไม่นิ่งนอนใจไว้เชื่อนเฉย
ไปเสวยสุขไพบุลย์คุณอนันต์
ไม่ถึงร้อยปีก็ตายทำลายชั้นธ
ย่อมสืบพันธุ์สืบชาติสืบศาสน์เอย

(ธम्म สาโร ภิกขุ)

สร้างความมัวมืดใจไว้แต่ยงสา
ช่วยรักษาตนให้คลายมัวเมา
ไม่รีบด่วนทำอะไรไปอย่างเขลา
เห็นอกเขาเราผู้เพื่อนเกิดตาย

(มยุร กาญจนสุวรรณ)

เกิดมาในโลกสั้น
 สพลิงภัยพิบัติ
 อาศัยซึ่งรัฐระมัด
 แม้บ่คิดระวังบ้าง

สรรพสัตว์
 รอบข้าง
 ระวังอยู่ เสมอมา
 ชีพนั้นฤคอง

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร)

ความสำเร็จของงานทั้งใหญ่น้อย
 “ทำ” เท่านั้นเสร็จทุกครั้งเมื่อตั้งใจ

ไม่ใช่คอยนินทาหรือสาไถย
 งานใด ๆ เผล็ดผลเพราะตนทำ

(พระสุธรรมเมธี)

อย่าทุกข์อย่าสุขให้
 ทุกข์นักจักจรัคาญ
 สุขนักก็จักหาญ
 สุขและทุกข์ควรต้อง

เกินการ ไปแฮ
 ชุ่นข้อง
 เหมจิต ไปแฮ
 แต่น้ำนวลควร

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร)

เป็นข้าราชการกิจตั้ง
 สัตย์ซื่อถ้อมั่นชู
 บ่ เป็นแต่ปากคู
 ตลอดชีพดีเด่นได้

กตัญญู
 เชิดไว้
 คำอวด อ้างแฮ
 ห่อนกลิ้งกลับกลาย

(พระราชนิพนธ์ในรัชการที่ ๕)

ปราษฎ์พิปรายกล่าวแก้
 ว่าสติคุณมนัส
 จำปรารถนาระมัด
 ในที่ทั้งปวงให้

เชิดอรรถ
 แน่นไว้
 แม่มั่น
 มาทด้วยความระวัง

(พระยาวิจิตรธรรมปรีวัตร)

พระตรัสสัตว์อยู่ด้วย
หนึ่ง กระทำของตน
สอง ต้องรับผลกระทำ
สืบเนื่องกรรมซ้ำร้าย
เกิดแต่กรรมที่สร้าง
ต้องพึงกรรมทำตาม
ทำชั่วชั่วประสบ
ดีกอบดีต้องอ้า

โดยกรรม ห้าเอย
ต่อตั้ง
ที่ก่อ ไว้พอ
ที่สาม
สืบคำรบ สี่เอย
ที่ห้า
สิ่งชั่ว นาพอ
โอบตน

(พระยาอรรถศาสตร์โสภณ)

ตนเองเที่ยวจักต้อง
การศึกษาพึงชวายนวน
การคบเพื่อนเลือกคน
จงเลือกเหล่าที่ให้

เลี้ยงตน
มากไว้
ที่เหมาะสม
แต่ล้วนความดี

(หม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล)

กรรมมีสองอย่างอ้าง
กรรมชั่วกรรมดีจัด
ทำชั่วช่วยยอมซัด
ทำชอบชอบส่งให้

ออกอรรถ
แจกไว้
สู่ทุก คตินา
สู่ตัวแดนสรวง

(พระยาวิจิตรธรรมปรีวัตร)

คุณความดีช่วยให้ได้สุขยิ่ง
หมั่นประกอบดีไว้ให้นันต์
ส่วนความชั่วมัวถลำทำไว้มาก
เช่นหวังสุขกลับทุกข์เป็นมันคง

เป็นของจริงเที่ยงแท้ไม่แปรผัน
จักสุขสันต์สดชื่นและยืนยง
ดลให้พราวจากสิ่งพึงประสงค์
อย่าพะวงทำชั่วใส่ตัวเรา

(ส. อภิวาหน)

พหูสูตศิลปศาสตร์ซ้ำ
มีวินัยศึกษา
กล่าวคำแต่สุภา-
สีสิ่งพระตรัสไว้

ปรีชาชาญเอย
สฤษฏีไฉรั
ชิตเที่ยง ธรรมนา
ว่าล้ำมงคล
(พันโทหม่อมราชวงศ์ เล็ก จอนรถ)

อันการงานที่ตั้นมีหลัก
ใจรักงานปานประหนึ่งชีวิตตน
ประการสองสมองสำคัญยิ่ง
เพราะสมองหมั่นวิวัฒน์หมั่นขัดเกลา

ต้องเริ่มด้วยใจรักประการต้น
งานส่งผลแผ่ทั่วครอบครัวเรา
งานทุกสิ่งเดินไปไม่อับเฉา
ปรับงานเข้ามาตรฐานกาลนิยม

(สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ)

การศึกษาไม่มีที่สิ้นสุด
เพิ่มวิชาให้พร้อมสรรพระดับกาย
แม่นเรียนมากรู้มากจักชูเชิด
หากเรียนน้อยรู้น้อยถอยศักดิ์ตน

อย่ายังหยุดการเรียนเพียรชวนชวย
อย่าให้อายคนอื่นเขาเราก็คง
เป็นบ่อเกิดคุณความดีมีมรรคผล
เกิดเป็นคนศึกษาเลิศ ประเสริฐเอย
(วิบูล สิริสุภาส)

อันปัญญาย่อมเทียบเปรียบดวงแก้ว
จักกอบกิจการใดไม่กังวล
แม้นตกยากหากปัญหาจ่าพา
ด้วยดวงแก้วคือปัญญาพาเผชิญ

ที่เพริศแพรวส่องสว่างกลางเวหน
ย่อมจะดลสุวิถึที่เจริญ
เป็นเปลาะเปลาะแก้ได้ไม่ขัดเงิน
ดั้นดำเนินทางชีวิตสมคิดเอย
(เรื่องอุไร กุศลาสัย)

อันความเพียรนี้เป็นธรรมสำคัญยิ่ง
จะสำเร็จเสร็จสมอารมณ์จิตต์
จะร่ำเรียนเขียนอ่านการประดิษฐ์
เพียรจะพาดูฐานะเยี่ยมเท่าเทียมคน

งานทุกสิ่งต้องเพียรเสถียรสถิร
ฝึกให้ชินเพียรเพียรเปลี่ยนกมล
สำเร็จกิจเกิดคุณวิบูลผล
ประโยชน์ล้นถึงชาติพิลาศเอย
(พระวรวเวทย์พิสิฐ)

อาชีพใดสุจริตแล้ว
เหนื่อยยากลำบากกาย
วันหนึ่งจักสมหมาย
อายุเถิดอายุกิจข้อ

โยอายุ
อย่าท้อ
เสพย์สุข สมพอ
ชั่วช้าบัดสี

(อัมพร ตุงคพินธุ)

ความเพียรพากบากบั่นขยันมาก
มุ่งประกอบกิจจาบันตามี
ด้วยเพียรนี้ดีล้ำอำนาจผล
ให้ก้าวล่วงทุกข์ยากลำบากใจ
ความเพียรนี้ดีพิเศษเป็นเหตุให้
ให้ได้ทรัพย์ร่ำรวยศปรากฏาน

ทนทุกข์ยากใหญ่่น้อยไม่ถอยหนี
ให้หน้าที่สิ้นเสร็จสำเร็จไป
ให้ปวงชนบากบั่นไม่ท้อไหว
ประสบชัยสัมฤทธิ์ในกิจการ
เจริญใหญ่ก้าวหน้ามหาศาล
ให้สำราญเยี่ยมยอดตลอดไป

(พระศรีวิสุทธิวงศ์ วัดบวรมงคล)

การศึกษาค้นคว้าวิชาการ
เมื่อเพียรพากบากบั่นขยันไป
แม้กิจการงานใดที่ใหญ่หลวง
ถ้าเพียรจริงยิ่งทวีไม่มีคลาย
บุคคลที่เพียรดีย่อมมีสุข
เกียรติระบือลือลั่นได้ปัญญา

หรือทำงานทำกิจชนิดไหน
ก็ชวนให้เสร็จได้โดยง่ายตาย
จะลุล่วงสิ้นสุดถึงจุดหมาย
ก็สมหมายสัมฤทธิ์ในกิจจา
ผ่านพ้นทุกข์ยากหมดได้ยศฐานัน
และวัฒนาได้ทรัพย์ไม่อับจน

(พระศรีวิสุทธิวงศ์ วัดบวรมงคล)

อันความชินทางชั่วตัวอุบาทว์
ควรกำจัดหรือไม่ให้เลือกเอา
การกำจัดความชั่วตัวหมักหมม
บางคนเพียรละชั่วจนตัวตาย
ความเคยชินสำคัญนั้นนิสัย
ถ้าหลงชั่วจะคลุมลงหลุมลึก

เหมือนพยาธิบ่อนไส้ให้เปื่อยเหี่ยว
ถ้าเลี้ยงเขาเราไม่ต้องพลีกาย
ใช่เสร็จสมเร็วพลันเหมือนมันหมาย
ต้องกลับกลายเป็นแพ้ยพิลึก
ให้เป็นไปตามสันตถัตถนัตถ์
ครั้นรู้สึกรู้สีกี่สุดแก้มีแต่จม

(สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ)

ชั่วหรือดีเนืองจิตจะคิดนึก
 หลงทางชั่วมีวามองต้องทุกข์ทน
 อันวิถีชีวิตที่หมุนผ่าน
 อย่างเอื่อยอ้าง พรหมลิขิต ชัดทำนอง

ควรระลึกมุ่งทางดีที่วิผล
 จงฝึกฝนดวงจิตพิณิจตรอง
 ควรชื่นบานอรุณดีกว่าหมอง
 สุขทุกข์มองเกิดเพราะใจใฝ่เนา

(อ. ตุงคพิณรุฑ)

ขึ้นชื่อว่าความดีนี้ไหน
 ความดียิ่งดีเท่าไรดีไม่พอ
 อันความดีมีมากก็จริงอยู่
 คนชั่วเห็นลำบากยากระอา

คนดีไซ้ทำงานง่ายกะไรหนอ
 คนชั่วท้อแท้ใจไม่นำพา
 คนดีรู้เพียรได้อย่างไรหนา
 คนดีกล้าแบกไว้ไม่ยากเอ๋ย

(หม่อมหลวง ปอง มาลากุล)

ความชั่วหัวเงื่อนให้
 เสื่อมนามทรามตระกูล
 ใครใครไม่คบค้า
 ช้ำให้ได้ทุกข์ทน

เสียหายไร้ความสมบูรณ์
 เป็นเค้ามูลหมดลาภผล
 เพราะจะพาเขาร้อนรน
 เพราะโทษตนผิดกฎหมาย

(พระยาอุปกิตศิลปสาร)

เอกสารอ้างอิง

วิทยุสภาชิตานุสรณ์ ในหนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ พระนิติธารณ์พิเศษ ณ เมรุวัดเทพ-
 ศิรินทราวาส ๑๐ มิถุนายน ๒๕๙๗. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยบริการ, ๒๕๙๗.